

Asia: VN/335/2019-OM-118

## **Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vesilain muuttamisesta**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut oikeusministeriön lausuntopyyntöön koskien luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vesilain muuttamisesta ja esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Lakihanke koskee niin sanottuja nollavelvoitelaitoksia. SVK, Suomen luonnonsuojeluliitto ja WWF Suomi esittivät jo vuonna 2017 vesilakiin lisättäväksi säännöstä, jonka nojalla lupaviranomainen voisi hakemuksesta määrätä kalatalousvelvoitteen myös sellaiseen vesivoimalaitoksen lupaan, johon velvoitetta ei aikaisemmin ole sisältynyt. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen 20.6.2023 päivätyn hallitusohjelman mukaan vesilakia päivitetään siten, että myös niin sanotuille nollavelvoitelaitoksille voidaan asettaa kalatalousvelvoitteita. Ohjelman mukaan hallitus aikoo lisäksi purkaa vähämerkityksellisiä vesivoimaloita sekä palauttaa vesistöjä luonnontilaan. SVK pitää näitä tavoitteita erittäin tärkeinä ja kannatettavina.

SVK kannattaa lakiehdotuksen tavoitetta, joka mahdollistaa kalatalousvelvoitteen tai kalatalousmaksun liittämisen nykyistä helpommin lainvoiman saaneeseen vesivoimalaitoksen lupaan, johon velvoitetta ei entuudestaan sisälly.

SVK huomauttaa, että lakiehdotuksen 3 luvun 21 a §:n 2 momentissa säädetty kustannusten kohtuuttomuutta koskeva rajoitus voi kuitenkin merkittävästi heikentää tavoitteen toteutumista. Säännös saattaa käytännössä estää vaellusyhteyksien palauttamista koskevien velvoitteiden määräämisen erityisesti pienissä vesivoimalaitoksissa, jos velvoitteiden kustannuksia arvioidaan suhteessa laitoksen tuotantoon tai taloudelliseen arvoon. Kohtuuttomuutta arviointi on luonteeltaan tapauskohtaista, mikä voi johtaa epäyhtenäiseen soveltamiskäytäntöön ja heikentää sääntelyn ennakoitavuutta.

Merkittävä osa niin sanotuista nollavelvoitelaitoksista estää edelleen vaelluskalojen pääsyn niiden luontaisille lisääntymis- ja poikastuotantoalueille sekä poikasten ja emokalojen alavaelluksen. Lisäksi vesivoimalaitosten toiminta, mukaan lukien lyhytaikaissäännöstely, aiheuttaa haittoja vesiluonnolle ja kalakannoille sekä pahimmillaan jopa vaaraa vesistöjen virkistyskäytölle.

SVK vaatii, että vesilain muutoksessa tulee toteutua ympäristöoikeudessa keskeinen aiheuttaja maksaa -periaate. Vesivoimatuotannosta aiheutuvien kalataloudellisten haittojen lieventämisen ja vaellusyhteyksien palauttamisen kustannusten tulee lähtökohtaisesti kuulua toiminnanharjoittajalle.

Vaellusesteiden poistaminen tai ohittaminen on tehokkain keino vaelluskalojen poikastuotantoalueiden ja vaellusyhteyksien palauttamiseksi. Lainmuutoksella tulee käytännössä mahdollistaa sellaisten vesivoimalaitosten poistaminen käytöstä, joiden sähköntuotannollinen merkitys on vähäinen, mutta jotka aiheuttavat merkittäviä haittoja vaelluskalakannoille.

-Kalatalousvelvoitteiden toteuttamistavat-

SVK:n näkemyksen mukaan nyt ehdotettavaksi muutettavien lainkohtien lisäksi on tarpeellista muuttaa myös lain 3 luvun 14 §:n 3 momenttia, jossa tulee säätää kalatalousvelvoitteen toteuttamistapojen ensisijaisuusjärjestyksestä. SVK esittää kyseisen lainkohdan ensimmäisen virkkeen muuttamista seuraavaan muotoon:

"Kalatalousvelvoitteen ensisijaisuusjärjestys on: 1. kalatie, joka ensisijaisesti toteutetaan luonnonmukaisena ratkaisuna; 2 kalataloudellinen kunnostustoimenpide; 3 istutus tai muu kalataloudellinen hoitotoimenpide.

Järjestyksestä voidaan poiketa vain erityisestä, hankkeen olosuhteisiin liittyvästä perustellusta syystä."

SVK:n esittämä kirjaus toteuttaa kalastuslain tavoitetta ja kalatiestrategian toiminta-ajatusta, joissa painotetaan kalojen luontaisen lisääntymiskierron tukemista ja palauttamista istutusten sijaan.

Luonnonmukainen kalatie edistää vesipuitedirektiivin tavoitetta saavuttaa vesistöjen hyvä tila ja palauttaa ekologinen jatkuvuus. SVK muistuttaa, että Orpon hallitusohjelman mukaisesti: "hallitus vastaa vesipuitedirektiivin vaatimuksiin kansallisella lainsäädännöllä".

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Juha Ojajarju (lausunnon valmistelija)

kalatalousasiantuntija

Olli Saari

toiminnanjohtaja

Saari Olli

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö